

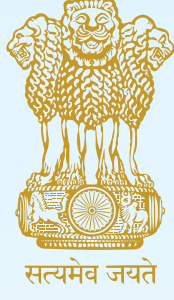

পঞ্চায়তীৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ সৰলীকৰণ

আপোনাৰ ভূমিকা,
অধিকাৰৰ দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্যবোৰৰ জানক

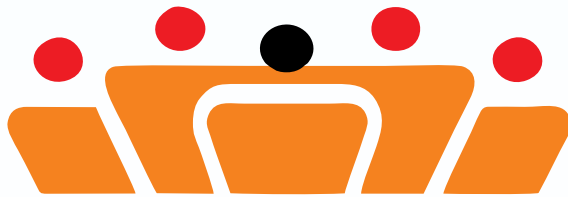

भारत सरकार
पंचायती राज मंत्रालय
Government of India
Ministry of Panchayati Raj

পঞ্চায়তীৰাজ প্রতিষ্ঠানসমূহৰ সৰলীকৰণ

আপোনাৰ ভূমিকা, অধিকাৰৰ দায়িত্ব আৰু কৰ্তব্যবোৰ জানক

পঞ্চায়তী ৰাজ

পঞ্চায়তৰ ভূমিকা ও দায়িত্ব আৰু ক্ষমতা ও কৰ্তব্য

ভাৰত চৰকাৰে ৭৩ তম সংশোধনীৰ জৰিয়তে পঞ্চায়তীৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহক সংবিধানৰ অংশ হিচাপে গঢ়ি তুলি এক বৈপ্লৱিক পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰে। পঞ্চায়তৰ বিভিন্ন স্তৰক সাংবিধানিক মৰ্যাদা প্ৰদান কৰা সংবিধানৰ ৭৩ তম সংবিধান সংশোধনীৰ দ্বাৰা তেওঁলোকক ক্ষমতা আৰু কাৰ্যকলাপ নিৰ্ধাৰণ কৰা হৈছে। সংশোধনীখনত সংবিধানৰ একাদশ অনুসূচীত তালিকাভুক্ত ২৯টা বিষয়ৰ সন্দৰ্ভত অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন আৰু সামাজিক ন্যায়ৰ বাবে পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা আৰু আঁচনি ৰূপায়ণৰ সন্দৰ্ভত পঞ্চায়তসমূহক ক্ষমতা আৰু দায়বদ্ধতা হস্তান্তৰ কৰাৰ ব্যৱস্থা আছে। পঞ্চায়তী ৰাজ প্ৰণালীৰ তিনি-স্তৰীয় গাঁথনিত, গ্ৰাম পঞ্চায়ত হৈছে নিম্নতম গোট। প্ৰতিখন গাঁও বা গাৱৰ এটা গোটৰ বাবে এখন গ্ৰাম পঞ্চায়ত আছে। পঞ্চায়তীৰাজ ব্যৱস্থাৰ পৰৱৰ্তী স্তৰটো হ'ল আঞ্চলিক পৰ্যায়ত স্থাপন কৰা মধ্যৱৰ্তী পঞ্চায়ত। জিলা পঞ্চায়ত তিনিস্তৰীয় পঞ্চায়তীৰাজ ব্যৱস্থাৰ শীৰ্ষত আছে।

এই তথ্যপূৰ্ণ পুস্তিকাখনত পঞ্চায়ত আৰু তেওঁলোকৰ নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিসকলৰ ভূমিকা, অধিকাৰ, দায়বদ্ধতা আৰু কৰ্তব্য আৰু পঞ্চায়তী ৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহক শক্তিশালী কৰাৰ বাবে পঞ্চায়ত ৰাজ মন্ত্ৰালয়ে গ্ৰহণ কৰা পদক্ষেপবোৰ সংকলন কৰাৰ চেষ্টা কৰা হৈছে।

1. গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ কৰ্তব্য

সাংবিধানিক ব্যৱস্থা অনুসৰি গ্ৰাম পঞ্চায়তে সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক বিকাশকে ধৰি মানৱ বিকাশৰ লক্ষ্য প্ৰাপ্ত কৰাৰ বাবে স্ব-শাসনৰ এক গোট হিচাপে কাম কৰিব আৰু সকলোৰে বাবে সামাজিক ন্যায় সুৰক্ষিত কৰিব, আৰু ৰাজ্য চৰকাৰে প্ৰদান কৰিব পৰা চৰ্ত বা এনে নিৰ্দেশনা সাপেক্ষে হ'ব।

ৰাজ্যিক নিৰ্দিষ্ট পঞ্চায়তীৰাজ আইন সাপেক্ষে, গাঁও বুঢ়া/সভাপতি/অধ্যক্ষ (পঞ্চায়ত মুৰব্বী)ৰ নেতৃত্বত গাঁও পঞ্চায়তবোৰে ৪টা শ্ৰেণীৰ দায়িত্ব পালন কৰে যেনে; বাধ্যতামূলক, হস্তান্তৰ, নিয়ামক

1.1 এখন গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ বাধ্যতামূলক কৰ্তব্য

1. আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা

- পাঁচ বছৰীয়া কাৰ্যকালৰ বাবে এক উন্নয়ন আঁচনি প্ৰস্তুত কৰক। উপলব্ধ সম্পদৰ ওপৰত আধাৰিত কৰি প্ৰয়োজন অনুসৰি ইয়াক সংশোধন আৰু নৱীকৰণ কৰক;
- ইয়াৰ উদ্দেশ্যবোৰ আগবঢ়াই নিয়াৰ বাবে পৰৱৰ্তী বছৰত কৰিবলগা কামবোৰৰ বাবে প্ৰতি বছৰৰ বাবে এটা উন্নয়ন আঁচনি প্ৰস্তুত কৰক।
- আঁচনিসমূহৰ ৰূপায়ণ

2. গ্ৰাম পঞ্চায়তে বাৰ্ষিক আঁচনিত প্ৰস্তুত কৰা আঁচনিবোৰ ৰূপায়ণ কৰিব পাৰে বা যিবোৰ ৰখা হ'ব পাৰে বা ইয়াৰ বাবে অৰ্পণ কৰা হ'ব পাৰে বা হস্তান্তৰ কৰা হ'ব পাৰে।

- প্ৰচাৰমূলক আৰু প্ৰতিৰোধমূলক স্বাস্থ্যসেৱা, প্ৰজনন আৰু শিশু স্বাস্থ্যসেৱা, উন্নতিৰ পুষ্টিৰ মানদণ্ড, উপ-কেন্দ্ৰ আৰু ঔষধালয়ৰ তহাৱধান আৰু উন্নীতকৰণকে ধৰি সামূহিক স্বাস্থ্য ব্যৱস্থাপনা;
- প্ৰাক-বিদ্যালয় শিক্ষা আৰু প্ৰাথমিক শিক্ষা যাৰ ভিতৰত আছে বিদ্যালয়ত শিশুৰ নামভৰ্তি, ড্ৰপ-আউট নিয়ন্ত্ৰণ, সাক্ষৰতা অভিযানৰ প্ৰসাৰ, প্ৰাপ্তবয়স্ক আৰু বিদ্যালয়ৰ বাহিৰত থকা সকলৰ বাবে শিক্ষা অব্যাহত ৰখা আৰু অনুৰূপ অন্যান্য আঁচনি;
- মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ, মহিলাৰ সৱলীকৰণ, গঠন আৰু সুবিধা আত্মসহায়ক গোট (এছ.এইচ.জি.), উপাৰ্জন সৃষ্টি কাৰী আৰু অন্যান্য উন্নয়নমূলক কাৰ্যকলাপ গ্ৰহণ কৰাৰ বাবে ঋণ প্ৰবাহৰ বাবে ক্ষুদ্ৰ-বিত্ত আৰু অন্যান্য কাৰ্যকলাপৰ বাবে আঁচনি;
- পিছপৰা শ্ৰেণী, দুৰ্বল শ্ৰেণী আৰু বিশেষভাবে সক্ষম ব্যক্তিৰ কল্যাণসহ সমাজ কল্যাণ;
- মহামাৰীৰ বিৰুদ্ধে পশুৰ টিকাকৰণ আৰু কৃত্ৰিম প্ৰজনন কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণকে ধৰি পশুধনৰ বিকাশ;
- জলসিঞ্চনৰ সুবিধা আৰু শস্য উৎপাদন বৃদ্ধিৰ বাবে কৃষকসকলৰ অনুপ্ৰেৰণা, বীজ বিতৰণৰ বাবে হিতাধিকাৰী নিৰ্বাচনকে ধৰি নতুন শস্যৰ প্ৰৱৰ্তন, জৈৱ-সাৰ, কীটনাশক, কৃষি যন্ত্ৰপাতি, উদ্ভিদ সুৰক্ষা সঁজুলি আৰু অন্যান্য কৃষি সঁজুলিসহ কৃষিৰ প্ৰচাৰ;

- পুখুৰী তথা জলাশয়ৰ উন্নয়ন, শস্য চপোৱা, জাল, পুখুৰী খনন, মাটি আৰু পানী পৰীক্ষা কৰা, মিনি কিট যোগান ধৰা আৰু বিভিন্ন উন্নত পদ্ধতি প্ৰৱৰ্তন আদিৰ সৈতে মীনপালনৰ বিকাশ;
  - ক্ষুদ্ৰ আৰু কুটিৰ উদ্যোগৰ প্ৰচাৰ আৰু শিল্পীসকলৰ কল্যাণ;
  - বেচন কাৰ্ড বিতৰণ, ৰাজহুৱা বিতৰণ প্ৰণালীৰ জৰিয়তে খাদ্যশস্য বিতৰণ নিৰীক্ষণৰ বাবে হিতাধিকাৰীৰ চিনাক্তকৰণ আৰু বাছনি;
  - গ্ৰাম পঞ্চায়তক হস্তান্তৰ কৰা নতুন প্ৰকল্পৰ বাবে ব্যৱহাৰকাৰী সমিতিৰ জৰিয়তে পাৰক'লেচন টেংক, পথাৰত নলা নিৰ্মাণ, ক্ষুদ্ৰ জলসিঞ্চন আঁচনি ৰক্ষণাবেক্ষণ, পানীৰ মাচুল সংগ্ৰহ কৰা;
  - জল ব্যৱস্থাপনা, মাটি সংৰক্ষণ আৰু জলবিভাজিকা উন্নয়ন
  - টিউব-ৱেল, কুঁৱা, জলাধাৰ নিৰ্মাণ আৰু তহাৱধান আৰু পৰিষ্কাৰ কৰা আৰু বীজাণুমুক্ত কৰা পানী সংৰক্ষণ আৰু যোগানৰ উৎস;
  - ৰাজহুৱা পথৰ নিৰ্মাণ, তহাৱধান আৰু মেৰামতি আৰু ইয়াৰ সুৰক্ষা;
  - গছপুলি ৰোপণ আৰু বিতৰণকে ধৰি সামাজিক বনানীকৰণ আৰু কৃষি বনাঞ্চলৰ সম্প্ৰসাৰণ গছপুলি আৰু ইন্ধন আৰু খাদ্য খেতিৰ প্ৰসাৰ;
  - কঠিন আৰু পচনশীল আৱৰ্জনা ব্যৱস্থাপনাসহ পাৰিপাৰ্শ্বিক অনাময়ৰ তহাৱধান আৰু ৰাজহুৱা উপদ্ৰৱ প্ৰতিৰোধ কৰা।
3. গ্ৰাম পঞ্চায়তে কোনো হিতাধিকাৰী বা আঁচনি বা কাৰ্যসূচীৰ কোনো তালিকাক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়াৰ সম্পৰ্কীয় গ্ৰামসভাৰ কোনো পৰামৰ্শ বাদ দিব বা অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰিব যিমানদূৰলৈকে ই গ্ৰামসভাৰ এলেকাৰ সৈতে জড়িত, যদিহে ই কোনো বৈঠকত সিদ্ধান্ত লোৱা নাই, কাৰণত লিখিতভাৱে লিপিবদ্ধ কৰা হ'ব, যে আইনখনৰ বিধান বা তাত থকা কোনো নিয়ম, আদেশ বা নিৰ্দেশনাৰ অধীনত এনে পৰামৰ্শ গ্ৰহণযোগ্য বা কাৰ্যকৰী নহয়:

যদি গ্ৰাম পঞ্চায়তে সিদ্ধান্ত লয় যে আইনৰ বিধান বা তাত থকা যিকোনো নিয়ম, আদেশ বা নিৰ্দেশনাৰ অধীনত যিকোনো পৰামৰ্শ গ্ৰহণযোগ্য বা কাৰ্যকৰী নহয়, তেন্তে গ্ৰাম সভাৰ পৰৱৰ্তী বৈঠকত ইয়াক ৰখাৰ বাবে ইয়াৰ সিদ্ধান্ত তৎক্ষণাত্ জনোৱা হ'ব।

1.2 গ্ৰাম পঞ্চায়ত এখনৰ হস্তান্তৰিত কৰ্তব্য

1. গ্ৰাম পঞ্চায়ত এখনে কৰিব -

- ৰাজ্য চৰকাৰৰ অনুমোদনত নিযুক্তি সৃষ্টি, যিকোনো প্ৰতিষ্ঠান বা সংগঠনৰ যিকোনো কাৰ্য সম্পাদন বা পৰিচালনা বা ইয়াৰ ওপৰত ৰাজ্য চৰকাৰৰ অনুমোদনৰ সৈতে ইয়াৰ ওপৰত অৰ্পণ কৰা বা ইয়াৰ ওপৰত হস্তান্তৰ কৰা যিকোনো আঁচনি সহ যিকোনো আঁচনি কাৰ্যকৰী কৰা।
- ৰাজহুৱা উপযোগিতা বা ইয়াত নিহিত যিকোনো প্ৰতিষ্ঠানৰ যিকোনো কাম পৰিচালনা বা বাহাল ৰখা বা ব্যৱস্থাপনা আৰু নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে ইয়ালৈ স্থানান্তৰ কৰা;

- ৰাজ্য চৰকাৰে আদেশ অনুসৰি ইয়ালৈ স্থানান্তৰ কৰিব পাৰে বা ইয়াক অৰ্পণ কৰিব পাৰে বা সময়ে সময়ে ইয়াৰ ওপৰত হস্তান্তৰ কৰিব পাৰে।
- 2. যদি ৰাজ্য চৰকাৰে মত পোষণ কৰে যে গ্ৰাম পঞ্চায়তে ইয়াক আৱণ্টন কৰা বা ইয়াৰ ওপৰত অৰ্পণ কৰা বা হস্তান্তৰ কৰা যিকোনো কাৰ্যসম্পাদনত নিৰন্তৰ ভাৱে অমান্য কৰি আহিছে, তেন্তে ৰাজ্য চৰকাৰে ইয়াৰ কাৰণবোৰ লিপিবদ্ধ কৰাৰ পিছত, এনে কাৰ্য প্ৰত্যাহাৰ কৰিব পাৰে আৰু পুনৰ্গঠন কৰা গ্ৰাম পঞ্চায়ত নিৰ্বাচিত নোহোৱালৈকে অধিকাৰ থকা মধ্যৱৰ্তী পঞ্চায়তৰ ওপৰত এনে কাৰ্য আৱণ্টন বা অৰ্পণ বা হস্তান্তৰ কৰিব পাৰে আৰু কাম আৰম্ভ কৰিব পাৰে।

1.3 গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ নিয়ামক কৰ্তব্য

1. নিৰ্ধাৰিত কৰিব পৰা চৰ্ত সাপেক্ষে, গ্ৰাম পঞ্চায়ত এখন ইয়াৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ ভিতৰত থাকিব -

- অপৰিকল্পিত বিকাশ প্ৰতিহত কৰিবলৈ আৰু পৰিৱেশ সুৰক্ষিত কৰিবলৈ নতুন গাঁথনি বা নতুন অট্টালিকা নিৰ্মাণ বা যিকোনো গাঁথনি বা অট্টালিকাত সংযোজনৰ বাবে অনুমতি প্ৰদান কৰা;
- এই আইনৰ অধীনত আৰোপ কৰিব পৰা কৰ, হাৰ বা মাচুলৰ মূল্যাঙ্কন, আৰোপ আৰু সংগ্ৰহ কৰা;
- চলিত বাণিজ্যৰ এনে বাণিজ্য বা পঞ্জীয়ন বৰ্তমানৰ বাবে বলবৎ থকা সময়ৰ বাবে আন কোনো আইনৰ অধীনত নিষিদ্ধ নহ'লে চলমান বাণিজ্যৰ পঞ্জীয়ন কৰক;
- মটৰ বাহন আইনৰ অধীনত পঞ্জীয়ন কৰিব লগা বাহনৰ বাহিৰে আন বাহনখনৰ পঞ্জীয়ন কৰক
- মটৰ চালিত পাম্প চেট লগোৱা, জলসিঞ্চনৰ বাবে স্থাপন কৰা আৰু বাণিজ্যিক উদ্দেশ্যত ব্যৱহাৰ কৰা অগভীৰ বা গভীৰ নলী-কুঁৱাৰ পঞ্জীয়ন কৰা;
- অঞ্চলটোত সংঘটিত হোৱা জন্ম আৰু মৃত্যুৰ পঞ্জীয়ন কৰা;
- এই আইনৰ অধীনত স্থাপিত গ্ৰাম পঞ্চায়ত পুঁজিৰ নিয়ন্ত্ৰণ, ব্যৱস্থাপনা আৰু প্ৰশাসনৰ কাম হাতত লোৱা;
- গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ কৰ্মচাৰীসকলৰ ওপৰত নিয়ন্ত্ৰণ প্ৰয়োগ কৰা;
- দুৰ্দশাগ্ৰস্ত, নিঃস্ব আৰু দুৰ্বল লোকসকলক সকাহ দিয়াৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা;
- পানী জমা হোৱা আৰু বৰষুণৰ পানী নিষ্কাশন প্ৰতিৰোধ কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰা;
- মহামাৰীৰ বিস্তাৰ নিয়ন্ত্ৰণ কৰিবলৈ প্ৰতিৰোধমূলক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব;
- যিকোনো ভৱন বা ইয়াৰ অন্তৰ্গত অন্যান্য সম্পত্তি সুৰক্ষা আৰু মেৰামতিৰ কাম গ্ৰহণ কৰা;
- ফেৰী ঘাট স্থাপন কৰক আৰু ফেৰীবোৰ পৰিচালনা আৰু নিয়ন্ত্ৰণ কৰক;
- শ্মশান আৰু দাহস্থলী স্থাপন আৰু ৰক্ষণাবেক্ষণ কৰা;
- খোৱাৰ স্থান নিয়ন্ত্ৰণ কৰক আৰু স্বাস্থ্যকৰ অভ্যাস প্ৰয়োগ কৰক;
- পথৰ পোহৰ বজাই ৰাখিব; আৰু
- এনে ধৰণৰ অন্যান্য কাম কৰিব যিবোৰ ৰাজ্য চৰকাৰে ইয়ালৈ স্থানান্তৰ কৰিব পাৰে বা ইয়াৰ ওপৰত হস্তান্তৰ কৰিব পাৰে।

1.4 গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ পৰিপূৰক কৰ্তব্য

গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ জীৱনৰ মান উন্নত কৰাৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাৰ ক্ষমতা থাকিব আৰু পূৰ্বতে উল্লেখ কৰা ব্যৱস্থাৰ সাধাৰণতাক ক্ষতি নকৰাকৈ, আঁচনি গ্ৰহণ কৰিব আৰু সম্পৰ্কীয় ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব –

- উন্নয়নৰ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰাত মানুহৰ অংশগ্ৰহণ আৰু উন্নয়নত তেওঁলোকৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে মানুহৰ মাজত সজাগতা সৃষ্টি কৰা;
- উন্নয়নমূলক কাম-কাজ ৰূপায়ণৰ সকলো পৰ্যায়তে মানুহৰ অংশগ্ৰহণ;
- মানুহৰ বাবে জীৱিকাৰ সুযোগ বৃদ্ধি;
- সামূহিক কাৰ্যকলাপৰ বাবে স্বেচ্ছাসেৱী কৰ্মীসকলক সংগঠিত কৰা;
- সুৰাপান, নিচায়ুক্ত দ্ৰব্য সেৱন, যৌতুক, বাল্যবিবাহ, লিংগ বৈষম্য, মহিলা আৰু শিশুৰ ওপৰত নিৰ্যাতন আদি সামাজিক কু-অভ্যাসৰ বিৰুদ্ধে অভিযান আয়োজন কৰা;
- পিছপৰা শ্ৰেণীৰ বাবে আইনী সজাগতা কৰা ;
- ৰাজহুৱা সম্পদৰ তত্ত্বাৱধান;
- নাগৰিকৰ দায়বদ্ধতাৰ ওপৰত সজাগতা সৃষ্টি ;
- সমবায় আন্দোলনৰ প্ৰসাৰ আৰু সমবায় প্ৰতিষ্ঠানসমূহক সমৰ্থন
- খাদ্যৰ মিশ্ৰণ প্ৰতিৰোধ;
- জৈৱ গেছৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে উৎসাহ;
- গা ধোৱা আৰু কাপোৰ ধোৱাৰ বাবে ঘাট ;
- ভ্ৰমণকাৰীসকলৰ বাবে অপেক্ষাৰ শেড নিৰ্মাণ.

2. গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ সদস্য এজনৰ ভূমিকা আৰু দায়িত্ব

গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ এজন নিৰ্বাচিত সদস্য (বেছিভাগ ৰাজ্যতে ৱাৰ্ড মেম্বাৰ বুলি জনপ্ৰিয়) গ্ৰাম পঞ্চায়ত এলেকাৰ সামগ্ৰিক বিকাশৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিব লাগিব। গতিকে গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ সদস্য হিচাপে তেওঁৰ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্বৰ বিষয়ে স্পষ্ট ধাৰণা থকা উচিত। এই সন্দৰ্ভত এক ধাৰণা দিয়াৰ প্ৰয়াস হিচাপে, ভূমিকা আৰু দায়িত্বৰ এক বিবৃতি তলত উল্লেখ কৰা হৈছে। এইবোৰৰ বাহিৰে, আন কিছুমান কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব থাকিব পাৰে আৰু সময়ে সময়ে তালিকাত যোগ দিয়া হ'ব পাৰে।

- **গ্ৰাম পঞ্চায়ত সমষ্টিৰ নিৰ্বাচিত সদস্য/সদস্য হিচাপে সম্পন্ন কৰিবলগীয়া কামসমূহ:** ৱাৰ্ড/ৱাৰ্ড সভা অঞ্চলৰ জনসাধাৰণৰ নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধি হিচাপে, তেওঁ অঞ্চলটোৰ সামগ্ৰিক পৰিস্থিতিৰ বিষয়ে নিজকে ভালদৰে অৱগত কৰিব লাগে, সমস্যা আৰু অভিযোগবোৰৰ বিষয়ে নিজকে তালিকাভুক্ত কৰিব লাগে, যিমান সম্ভৱ সমস্যাসমাধান কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিব লাগে আৰু লগতে প্ৰতিকাৰৰ বাবে গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ ওচৰত সমস্যাবোৰ উত্থাপন কৰিব লাগে। গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ সিদ্ধান্তবোৰ নিয়মীয়াকৈ জনসাধাৰণৰ সৈতে আলোচনা কৰিব লাগে। এইটোও মনত ৰাখিব লাগিব যে, তেওঁ/তেওঁ সেই সকল ব্যক্তিৰ প্ৰতিনিধি যি এতিয়ালৈকে ভোটাৰৰ বাবে যোগ্য হোৱা নাই বা নিৰ্বাচনত অংশগ্ৰহণ কৰা নাই।
- **গ্ৰাম পঞ্চায়তত স্থানীয় স্বশাসনৰ নিৰ্বাচিত সদস্য/সদস্য হিচাপে:** অন্যান্য সদস্য/সদস্যৰ সৈতে গ্ৰাম পঞ্চায়তক স্থানীয় চৰকাৰ হিচাপে গঠন কৰা, গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ সাধাৰণ সভাৰ আলোচনাত অংশ লোৱা, গাঁওবাসীক গ্ৰাম সংগদ সভাত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰা, গ্ৰাম পঞ্চায়তে তেওঁক দিয়া কৰ্তব্য পালন কৰা, মানুহক সম্পদ সংগ্ৰহৰ বাবে পতিয়ন নিয়াব পৰা আদি।
- **ৱাৰ্ড সভাৰ সভাৰ সভাপতি হিচাপে-** গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ অধ্যক্ষ আৰু উপাধ্যক্ষৰ অনুপস্থিতিত ৱাৰ্ড সভাৰ বৈঠকত সভাপতিত্ব কৰিবলৈ।
- **স্থায়ী সমিতিৰ সদস্য হিচাপে-** স্থায়ী সমিতিৰ সভাত উপস্থিত থাকিবলৈ আৰু আলোচনাত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ; গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ সন্দৰ্ভত স্থায়ী সমিতিত গ্ৰহণ কৰা আঁচনিসমূহৰ সন্দৰ্ভত তাইৰ/তেওঁৰ এলেকাৰ পৰিস্থিতি পৰ্যালোচনা কৰা; সমস্যাবোৰ চিনাক্ত কৰা আৰু সমাধান প্ৰদান কৰা আৰু উপযুক্ত আঁচনি বাছনি কৰাত উপযুক্ত ভূমিকা পালন কৰা; আৰু কাম/আঁচনিবোৰ সম্পাদন কৰাৰ সময়ত প্ৰয়োজনীয় সমৰ্থন আগবঢ়াব।

- **গ্রাম পঞ্চায়ত উন্নয়ন আঁচনি (জিপিডিপি) প্রস্তুত কৰাৰ বাবে জিপি পৰিকল্পনা সুবিধা**
প্রদানকাৰী **দলৰ (জিপিপিএফটি) সদস্য হিচাপে -**

ৱাৰ্ড/ৱাৰ্ড সভা অঞ্চলত গ্রাম পঞ্চায়ত উন্নয়ন পৰিকল্পনা (জিপিডিপি) প্রস্তুত কৰাৰ বাবে উপযুক্ত পৰিৱেশ সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত নেতৃত্ব প্রদান কৰা; চুবুৰীৰ সভাৰ আয়োজন কৰা; অংশগ্রহণমূলক প্ৰক্ৰিয়াত প্ৰাথমিক তথ্য সংগ্ৰহ আৰু সংকলনৰ ব্যৱস্থা কৰা; গ্রাম পঞ্চায়তৰ কৰ্মশালাত পৰিস্থিতি পৰ্যালোচনা, সমস্যা আৰু সম্ভাৱনাৰ বিশ্লেষণৰ বাবে আলোচনাত অংশগ্রহণ কৰা আৰু জিপিডিপি প্ৰস্তুতিৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সমৰ্থন আগবঢ়োৱা।

- **গাঁও স্বাস্থ্য অনাময় আৰু পুষ্টি সমিতিৰ সভাপতি হিচাপে -**

জনস্বাস্থ্য, অনাময়, পুষ্টি আদিৰ বিষয়ে সজাগতা সৃষ্টি আৰু ইয়াৰ অগ্ৰগতিৰ নিৰীক্ষণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা।

বিদ্যালয় পৰিচালনা সমিতিৰ সদস্য হিচাপে-

- বিদ্যালয় এৰি যোৱা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক প্ৰতিহত কৰিবলৈ, অভিভাৱক-শিক্ষক সংগঠনবোৰ শক্তিশালী কৰিবলৈ, শিক্ষাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় আন্তঃগাঁথনি বিকাশৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ ল'ব; মধ্যাহ্ন ভোজন কাৰ্যসূচীৰ মানদণ্ড নিৰীক্ষণ কৰা আৰু অঞ্চলটোত শিক্ষাৰ মানদণ্ড উন্নত কৰাৰ বাবে পদক্ষেপ লোৱা।

- **স্থানীয় দুৰ্যোগ ব্যৱস্থাপনা সমিতিৰ সদস্য হিচাপে -**

দুৰ্যোগৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দিয়াৰ বাবে পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা; যিকোনো দুৰ্যোগৰ ক্ষেত্ৰত, উদ্ধাৰ আৰু পুনৰ্স্থাপনৰ বাবে পদক্ষেপ লোৱা; ক্ষতিগ্ৰস্ত পৰিয়ালবোৰৰ বাবে সাহায্যৰ ব্যৱস্থাৰ বাবে পদক্ষেপ লোৱা; যিকোনো দুৰ্যোগৰ আশংকাৰ ক্ষেত্ৰত সজাগতামূলক কাৰ্যসূচী গ্ৰহণ কৰা।

- **অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰৰ বাবে নিৰীক্ষণ সমিতিৰ সভাপতি হিচাপে-**

অংগনৱাড়ী কেন্দ্ৰৰ কামবোৰ নিয়মীয়াকৈ তদাৰক কৰিবলৈ; সকলো হিতাধিকাৰীয়ে নিয়ম অনুসৰি সকলো সুবিধা প্ৰাপ্ত কৰাটো নিশ্চিত কৰা; এ.ডব্লিউ.চি.-ৰ আন্তঃগাঁথনি নিৰীক্ষণ কৰা আৰু যিকোনো অভাৱৰ ক্ষেত্ৰত, প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ লোৱা।

- **গাঁও জল আৰু অনাময় সমিতিৰ সদস্য হিচাপে (VWSC)-**

গ্রাম পঞ্চায়ত এখনক গতাই দিয়া পাইপ যুক্ত পানী যোগান প্ৰকল্পৰ ব্যৱস্থাপনাৰ বাবে পদক্ষেপ লোৱা; পানীৰ অপচয় প্ৰতিৰোধৰ বাবে পদক্ষেপ লোৱা; খোৱা পানী পৰীক্ষাৰ বাবে পৰীক্ষাগাৰৰ সেৱাবোৰ সঠিকভাৱে ব্যৱহাৰ কৰা; খোৱা পানী প্ৰদূষণৰ উৎসবোৰ মুক্ত ৰখাৰ বাবে পদক্ষেপ লোৱা।

- **গাওঁ পৰ্যায়ত শিশু সুৰক্ষা সমিতিৰ সভাপতি হিচাপে-**

ৱাৰ্ড এলেকাত শিশুৰ অধিকাৰৰ বিষয়ে সজাগতা সৃষ্টি কৰা; শিশু শ্ৰমিক, বাল্য বিবাহ, শোষণ আদিৰ বিৰুদ্ধে পদক্ষেপ লোৱা। গ্রাম পঞ্চায়তক শিশু-অনুকূল কৰি তোলাৰ বাবেও তেওঁ পদক্ষেপ লোৱা উচিত।

• ব্লক কাউন্সিলৰ সদস্য হিচাপে-

ব্লক কাউন্সিলৰ বৈঠকত উপস্থিত থাকিবলৈ আৰু আলোচনাত অংশগ্ৰহণ কৰিবলৈ; গ্ৰাম পঞ্চায়তে গ্ৰহণ কৰিব নোৱাৰা মধ্যৱৰ্তী পঞ্চায়তৰ পৰিকল্পনাত আঁচনিসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰাৰ প্ৰস্তাৱ আৰম্ভ কৰা।

• গাঁও শিক্ষা সমিতিৰ পৰিচালনা সমিতিৰ সদস্য হিচাপে -

বিদ্যালয় এৰি যোৱা ৰোধ কৰিবলৈ; শিক্ষাৰ বাবে আন্তঃগাঁথনিৰ উন্নতিৰ বাবে পদক্ষেপ লোৱা; মধ্যাহ্ন ভোজন আঁচনিৰ মানদণ্ড নিৰীক্ষণ কৰা আৰু শিক্ষাৰ মানদণ্ড উন্নত কৰাৰ বাবে পদক্ষেপ লোৱা।

3. গ্ৰাম পঞ্চায়তত ব্যক্তিগত নিৰ্বাচিত সদস্যৰ অধিকাৰ

নিৰ্বাচিত পঞ্চায়ত সদস্যসকলৰ অধিকাৰ নিম্নলিখিত ধৰণৰ।

- পঞ্চায়তৰ নিৰ্বাচিত সদস্যসকলৰ মুখ্য দায়িত্ব হৈছে সমষ্টিটোক প্ৰতিনিধিত্ব কৰা
- তেওঁলোকে পঞ্চায়ত এলেকাত ৰাজহুৱা সামগ্ৰী আৰু সেৱা প্ৰদানৰ বাবে কাৰ্যসূচীৰ পৰিকল্পনা আৰু ৰূপায়ণত অন্তৰ্ভুক্ত আৰু সক্ৰিয়ভাৱে অংশগ্ৰহণ কৰিব লাগিব
- পঞ্চায়তৰ প্ৰশাসনিক অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ ভিতৰত পৰা বিষয়বোৰৰ ওপৰত গ্ৰাম পঞ্চায়ত আৰু সমিতিৰ বৈঠকত পঞ্চায়ত এখনৰ প্ৰতিজন সদস্যৰ এটা প্ৰস্তাৱ আগবঢ়োৱাৰ অধিকাৰ আছে
- যথাযথ জাননী দিয়াৰ পিছত যি পঞ্চায়তত তেওঁ সদস্য, সেই পঞ্চায়তৰ ৰেকৰ্ডসমূহ লাভ কৰিব পাৰিব।
- ৰাইজৰ প্ৰয়োজনীয়তা সম্পৰ্কে বা কামৰ লগত জড়িত যিকোনো বিষয় আৰু সমস্যাৰ বিষয়ে বা ৰাজহুৱা গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়ত পঞ্চায়তৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰা
- প্ৰয়োজন হলে সংশ্লিষ্ট ৱাৰ্ডৰ ৱাৰ্ড সভাত সভাপতিত্ব কৰিব।
- সদস্যসকলক পঞ্চায়ত সভাৰ কাৰ্যবিধিৰ প্ৰতিলিপি প্ৰদান কৰাৰ অধিকাৰ আছে
- সদস্যসকলে তেওঁৰ সমষ্টিত গ্ৰহণ কৰা কামসমূহত আত্মসহায়কতাৰ মনোভাৱ জগাই তোলা আৰু জনসাধাৰণৰ অৱদান বা স্বেচ্ছামূলক শ্ৰমিক সংগঠিত কৰাটো আশা কৰা হৈছে।
- তেওঁলোকে পঞ্চায়তৰ কাম সম্পাদনত যিকোনো ত্ৰুটি আৰু দায়িত্ব পালনৰ ক্ষেত্ৰত যিকোনো বিষয়ৰ অৱহেলাৰ সম্পৰ্কত দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিব পাৰে।

4. গাঁও পঞ্চায়তৰ সভাপতি / মুৰব্বীৰ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব

নিম্নলিখিতবোৰ হৈছে গাঁও পঞ্চায়তৰ সভাপতি / মুৰব্বীৰ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব

- ৰাজ্যিক পঞ্চায়ত আইন আৰু নিয়মৰ অধীনত তেওঁক প্ৰদান কৰা ক্ষমতা কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব পালন কৰা।
- গাঁও পঞ্চায়তৰ সকলো কাৰ্যবাহী ক্ষমতা তেওঁৰ/ তাইৰ হাতত ন্যস্ত।
- গাঁও পঞ্চায়তৰ সভা আহ্বান কৰা আৰু ইয়াৰ সভাসমূহৰ সভাপতিত্ব কৰা।

- গাঁও পঞ্চায়ত বা যিকোনো স্থায়ী সমিতিৰ প্ৰস্তাৱ কাৰ্যকৰী কৰাৰ উদ্দেশ্যে পঞ্চায়ত সম্পাদক / কাৰ্যবাহী বিষয়াৰ ওপৰত প্ৰশাসনিক নিয়ন্ত্ৰণ প্ৰয়োগ কৰা
- গাঁও পঞ্চায়তৰ কৰ্মচাৰীৰ কামৰ ওপৰত প্ৰশাসনিক তহাৱধান আৰু নিয়ন্ত্ৰণ প্ৰয়োগ কৰা
- গাঁও পঞ্চায়তৰ সেৱাসমূহ যাতে আৰ্থিক আৰু পৰিৱেশগতভাৱে বহনক্ষমভাৱে স্থানীয় জনগোষ্ঠীক প্ৰদান কৰা হয় তাৰ বাবে চেষ্টা কৰা
- গাঁও পঞ্চায়তৰ নথিপত্ৰ ৰক্ষণাবেক্ষণকে ধৰি গাঁও পঞ্চায়তৰ বিত্তীয় আৰু কাৰ্যবাহী প্ৰশাসনৰ সাধাৰণ দায়িত্ব থাকিব
- উপ-সভাপতিৰ নিৰ্বাচনৰ ব্যৱস্থা খালী হোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা সময়সীমাৰ ভিতৰত কৰা
- গাঁও পঞ্চায়তৰ ৰেকৰ্ডসমূহ সম্পূৰ্ণৰূপে প্ৰাপ্ত কৰিব পাৰিব
- গাঁও পঞ্চায়তৰ হৈ, সভাপতিয়ে চুক্তি সম্পৰ্কীয় য্ননথিপত্ৰবোৰ কাকৰী কৰে।
- সভানেত্ৰী/সভাপতিয়ে গাঁও পঞ্চায়তৰ কৰ্মচাৰীসকলৰ কৰ্মক্ষমতা নিয়ন্ত্ৰণ আৰু নিৰীক্ষণ কৰে।
- অধ্যক্ষৰ অনুপস্থিতিত উপাধ্যক্ষই এনে কৰ্তব্য পালন কৰিবলগীয়া হয়।

5. গাঁও পঞ্চায়তসমূহক নিৰ্দিষ্ট ভূমিকা আৱণ্টন কৰা হৈছে

গ্ৰাম পঞ্চায়তসমূহক বৃহৎ সংখ্যক ফ্লেগশ্বিপ কাৰ্যসূচী/ আঁচনি যেনে কাৰ্যকৰী কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিৰ্দিষ্ট ভূমিকা অৰ্পণ কৰা হৈছে যেনে

(১) সমগ্ৰ শিক্ষা অভিযান, (২) মধ্যাহ্ন ভোজন, (৩) পোষণ অভিযান/ আইচিডিএছ, (৪) বেটি বচাও বেটি পঢ়াও / ৰাজ্যিক নিৰ্দিষ্ট আঁচনি, (৫) জল জীৱন অভিযান, (৬) প্ৰধানমন্ত্ৰী কৃষি জলসিঞ্চন যোজনা, (৭) স্বচ্ছ ভাৰত অভিযান – গ্ৰামীণ (এছবিএম-জি), (৮) মহাত্মা গান্ধী ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য নিয়োগ নিশ্চয়তা আঁচনি, (৯) ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম্য জীৱিকা অভিযান, (১০) অন্ত্যেদয় অন্ন যোজনা, (১১) প্ৰধানমন্ত্ৰী আৱাস যোজনা, (১২) দীন দয়াল উপাধ্যায় গ্ৰামীণ কৌশল আঁচনি, (১৩) পশুধন আঁচনি, (১৪) মৎস্য আঁচনি, (১৫) ৰাষ্ট্ৰীয় স্বাস্থ্য অভিযান, (১৬) জননি সুৰক্ষা যোজনা, (১৭) প্ৰধানমন্ত্ৰী মাতৃত্ব বন্দনা যোজনা, (১৮) আয়ুত্ৰান ভাৰত/ ৰাজ্যিক নিৰ্দিষ্ট আঁচনি, (১৯) ৰাষ্ট্ৰীয় জৈৱ গেছ আৰু গোবৰ ব্যৱস্থাপনা কাৰ্যসূচী, (২০) প্ৰধানমন্ত্ৰী উজ্জ্বলা যোজনা, (২১) দীন দয়াল উপাধ্যায় গ্ৰাম জ্যোতি যোজনা আৰু (২২) ৰাষ্ট্ৰীয় সামাজিক সাহায্য কাৰ্যসূচী

6. গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ স্থায়ী সমিতিৰ অধ্যক্ষ

স্থায়ী সমিতিৰ সদস্যসকলৰ ভিতৰত, বিত্ত আৰু পৰিকল্পনা স্থায়ী সমিতিৰ বাহিৰে, আৰু চাৰিখন স্থায়ী সমিতি আছে য'ত চাৰিজন সদস্যই অধ্যক্ষ হিচাপে কাম কৰিব পাৰে। স্থায়ী সমিতিৰ অধ্যক্ষসকলে নিয়মীয়াকৈ স্থায়ী সমিতিৰ সভা আহ্বান কৰিব লাগিব আৰু ক্ষেত্ৰ

অনুসৰি পৰিকল্পনা আৰু বাজেট প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব। ইয়াৰ উপৰিও, তেওঁ গাঁও পঞ্চায়তৰ সাধাৰণ সভাৰ আগত স্থায়ী সমিতিৰ প্ৰতিবেদন ৰাখিব লাগিব।

7. গাঁও পঞ্চায়তৰ বিৰোধী দলপতি

গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ বিৰোধী সদস্যসকলৰ ভিতৰত, এজনে বিৰোধী দলৰ নেতা হিচাপে কাম কৰিব। তেওঁ বিত্ত আৰু পৰিকল্পনা স্থায়ী সমিতিৰ সদস্যও হ'ব। বিৰোধী দলৰ নেতাজনৰ মুখ্য দায়িত্ব হৈছে বিত্ত আৰু পৰিকল্পনা স্থায়ী সমিতিৰ বৈঠকত উপস্থিত থকা আৰু আলোচনাত অংশগ্ৰহণ কৰা। তৎক্ষণাত, স্বচ্ছতা, দায়বদ্ধতা আৰু সমতাৰে আঁচনিবোৰ সম্পাদন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত গ্ৰাম পঞ্চায়তক প্ৰয়োজনীয় সমৰ্থন আগবঢ়াব লাগে। এই সন্দৰ্ভত ইয়াত উল্লেখ কৰিব পাৰি যে, বিৰোধী দলৰ নেতা হিচাপে তেওঁ গঠনমূলক সমালোচনাৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ দায়িত্ব সঠিকভাৱে পালন কৰাৰ ক্ষেত্ৰত কাৰ্য্যালয়ৰ বিষয়া আৰু কৰ্মচাৰীসকলক সমৰ্থন আগবঢ়াব লাগে।

8. মধ্যৱৰ্তী পঞ্চায়তৰ ক্ষমতা আৰু কাৰ্য (আঞ্চলিক পঞ্চায়ত)

8.1 আঞ্চলিক পঞ্চায়ত হৈছে গ্ৰাম্য ভাৰতৰ স্থানীয় স্বশাসনৰ দ্বিতীয় বা মধ্যৱৰ্তী স্তৰ। মধ্যৱৰ্তী পঞ্চায়তসমূহ জিলাখনৰ ব্লকসমূহৰ সৈতে সহ-টাৰ্মিনাছ। এই মধ্যৱৰ্তী আঞ্চলিক পঞ্চায়ত সমূহক ব্লক পঞ্চায়ত, পঞ্চায়ত সমিতি আৰু মণ্ডল পৰিষদ আদি বুলিও কোৱা হয়। সাধাৰণতে, এলেকা আৰু জনসংখ্যাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি এখন ব্লক পঞ্চায়ত গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ দ্বাৰা গঠিত হয়। ব্লক পঞ্চায়ত এখনৰ গড় জনসংখ্যা ৩৫,০০০ৰ পৰা ১, ০০,০০০ ৰ ভিতৰত হয়। - প্ৰতিটো ব্লক পঞ্চায়তক আঞ্চলিক সমষ্টিত বিভক্ত কৰা হৈছে। ব্লক পঞ্চায়তৰ অন্তৰ্গত প্ৰতিখন গ্ৰাম পঞ্চায়তে এজন সদস্যক পোনপটীয়াকৈ ব্লক পঞ্চায়তলৈ নিৰ্বাচিত কৰে। গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ সভাপতি বা প্ৰধানগৰাকী আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ পদেন সদস্য। এই সদস্যসকলৰ গঠিত নিকায়টোকে আঞ্চলিক পঞ্চায়ত বুলি কোৱা হয়।

8.2 আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ সাধাৰণ কাম-কাজ

আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ প্ৰধান কাম হৈছে ইয়াৰ অধীনস্থ বিভিন্ন গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ কাৰ্যকলাপৰ সমন্বয় সাধন কৰা। ইয়াৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ ভিতৰৰ মানুহৰ মাজত আত্মসহায়ক আৰু উদ্যোগৰ মনোভাৱ জগাই তুলিব লাগিব আৰু জীৱন ধাৰণৰ মানদণ্ড উন্নত কৰাৰ বাবে কাম কৰিব লাগিব। আঞ্চলিক পঞ্চায়তে গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ কাম-কাজত তদাৰক কৰে আৰু ইয়াৰ কাৰ্যপ্ৰণালী উন্নত কৰাৰ বাবে ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ পৰামৰ্শ দিয়ে। ই উন্নয়ন মূলক কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ বাবে সমৰ্থন আগবঢ়ায়। আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ সাধাৰণ কামবোৰ নিম্নলিখিত ধৰণৰ।

- সংশ্লিষ্ট আইনৰ অধীনত বা চৰকাৰ বা জিলা পঞ্চায়তৰ দ্বাৰা অৰ্পণ কৰা আঁচনিসমূহৰ

সন্দৰ্ভত বাৰ্ষিক আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা আৰু জিলা পঞ্চায়তৰ ওচৰত জিলা পৰিকল্পনাৰ সৈতে একত্ৰিত কৰাৰ বাবে দাখিল কৰা।

- সকলো গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ বাৰ্ষিক আঁচনিৰ বিবেচনা আৰু একত্ৰীকৰণ আৰু জিলা পঞ্চায়তত একত্ৰিত আঁচনি দাখিল কৰা।
- পঞ্চায়তৰ বাৰ্ষিক বাজেট প্ৰস্তুত কৰা আৰু জিলা পঞ্চায়তৰ ওচৰত নিৰ্ধাৰিত সময়ৰ ভিতৰত ইয়াৰ দাখিল কৰা।
- চৰকাৰ বা জিলা পঞ্চায়তে ইয়াৰ ওপৰত ন্যস্ত কৰিব পৰা কাম-কাজ সম্পাদন কৰা আৰু সম্পন্ন কৰা।
- প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগৰ ভুক্তভোগীসকলক সকাহ প্ৰদান কৰা।
- ব্লক পৰ্যায়ত চৰকাৰী আৰু বেচৰকাৰী উভয়ৰে কাৰিকৰী বিশেষজ্ঞতা একত্ৰিত কৰি গ্ৰাম পঞ্চায়তসমূহক কাৰিকৰী সেৱা প্ৰদান কৰা।
- ৰাজ্য আৰু ৰাষ্ট্ৰীয় নীতি অনুসৰি ইয়ালৈ হস্তান্তৰিত প্ৰতিষ্ঠান আৰু আঁচনিসমূহ পৰিচালনা কৰা

8.3 আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ ক্ষেত্ৰীয় কাৰ্যসমূহ

কৃষি, পশুপালন, মীনপালন, প্ৰাথমিক শিক্ষা আৰু গ্ৰাম্য স্বাস্থ্য ইত্যাদিৰ উন্নয়নৰ বাবে আঁচনি প্ৰস্তুত আৰু কাৰ্যকৰী কৰাৰ দায়িত্ব আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ ওপৰত আৰোপ কৰা হয়।

8.4 আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ সভাপতিৰ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব

আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ সভাপতিৰ দায়িত্ব আৰু দায়িত্ব সমূহ নিম্নলিখিতবোৰ

- আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ কাৰ্যবাহী কৰ্তৃত্ব সভাপতিৰ ওপৰত ন্যস্ত।
- সভাপতিয়ে ব্লক পঞ্চায়তৰ সকলো সভা আহ্বান কৰে আৰু সভাপতিত্ব কৰে আৰু লগতে স্থায়ী সমিতিসমূহৰ সভা আহ্বান কৰে আৰু সভাপতিত্ব কৰে যাৰ তেওঁ অধ্যক্ষ।
- আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ প্ৰস্তাৱসমূহ কাৰ্যকৰী কৰাৰ উদ্দেশ্যে ব্লক উন্নয়ন বিষয়াৰ ওপৰত প্ৰশাসনিক নিয়ন্ত্ৰণ প্ৰয়োগ কৰা।
- সকলো কাৰ্যালয়ৰ ৰেকৰ্ডৰ সম্পূৰ্ণ প্ৰৱেশ থাকিব লাগিব।
- জৰুৰীকালীন অৱস্থাত সভাপতিয়ে ব্লক উন্নয়ন বিষয়াৰ সৈতে আলোচনা কৰি যিকোনো কাম সম্পন্ন কৰাৰ নিৰ্দেশনা দিব পাৰে, যদিহে সাধাৰণ জনতাৰ সেৱা বা সুৰক্ষাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় হয়। কিন্তু তেওঁ ব্লক পঞ্চায়তৰ পৰৱৰ্তী সভাত লোৱা এনে পদক্ষেপৰ বিষয়ে অৱগত কৰিব লাগিব।
- আঞ্চলিক পঞ্চায়তৰ দ্বাৰা সম্পন্ন কৰা কামসমূহ, সভাপতিৰ দ্বাৰা পৰিদৰ্শন আৰু পৰীক্ষা কৰা হয়।

9. জিলা পঞ্চায়ত/ জিলা পৰিষদৰ ক্ষমতা আৰু কাৰ্য্য

9.1 পঞ্চায়তী ৰাজ প্ৰণালীৰ তিনি-স্তৰীয় গাঁথনিৰ শীৰ্ষ সংস্থা এখন জিলা পঞ্চায়ত গঠন কৰে। জিলা পৰ্যায়ৰ পঞ্চায়তক বেছিভাগ ৰাজ্যতে জিলা পৰিষদ বুলি কোৱা হয়। এখন জিলা পঞ্চায়ত জিলাখনৰ সৈতে সহ-টাৰ্মিনাস। প্ৰতিখন জিলা পঞ্চায়তক কেইবাটাও ক্ষেত্ৰীয় সমষ্টিত বিভক্ত কৰা হৈছে। জিলা পৰিষদৰ আঞ্চলিক সমষ্টিৰ সংখ্যা জিলাখনৰ ব্লকৰ সংখ্যাৰ সমান। সকলো ব্লক পঞ্চায়তৰ সভাপতিসকল জেডপিৰ (ZP) পদস্থ সদস্য। কিছুমান ৰাজ্যত সমষ্টিটোৰ বিধান সভাৰ সদস্য (এমএলএ) আৰু সাংসদ (এমপি) ও পদস্থ সদস্য। এই সদস্যসকলৰ দ্বাৰা গঠিত নিকায়টোক জিলা পৰিষদ বুলি কোৱা হয়।

9.2 জিলা পৰিষদৰ (ZP) সাধাৰণ কাৰ্যসমূহ

ইয়াৰ অধিকাৰক্ষেত্ৰৰ ভিতৰত থকা অন্যান্য পঞ্চায়তৰ কাৰ্যকলাপৰ সমন্বয় কৰে। কিছুমান ৰাজ্যত জিলা পৰিষদে ব্লক পঞ্চায়তসমূহৰ বাজেটো অনুমোদন কৰে। জিলা পঞ্চায়তৰ সাধাৰণ কামবোৰ নিম্নলিখিত ধৰণৰ।

- আঞ্চলিক পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰাম পঞ্চায়তৰ সৈতে সামগ্ৰিক তহ্বাৱধান আৰু সমন্বয় আৰু জিলা পৰ্যায়ত উন্নয়ন আঁচনিসমূহৰ একত্ৰীকৰণ।
- এমএনৰেগা (MNREGA), আৰু অন্যান্য আঁচনিসমূহৰ সন্দৰ্ভত বাৰ্ষিক কাৰ্য্য পৰিকল্পনা চূড়ান্ত কৰা।
- ৰাজ্য চৰকাৰে অধিসূচনা কৰা বিভিন্ন বিভাগৰ জিলা পৰ্যায়ৰ বিষয়াৰ নিয়ন্ত্ৰণ কৰ্তৃত্ব।
- ইয়াত নিহিত বা তেতিয়াৰ চৰকাৰ বা যিকোনো স্থানীয় কৰ্তৃপক্ষ বা সংগঠনৰ দ্বাৰা ইয়ালৈ স্থানান্তৰিত কৰা সামূহিক সম্পত্তিৰ তহ্বাৱধান।
- সকলো ব্লকতে বিভিন্ন বিষয়ৰ অধীনত লাভ কৰা ফলাফলসমূহ পৰ্যালোচনা কৰা
- পৰিকল্পনা, প্ৰকল্প, আঁচনি বা অন্যান্য কামবোৰ কোনো স্বতন্ত্ৰ ব্লকৰ সৈতে সম্পৰ্কিত বা জিলাখনত দুটা বা ততোধিক ব্লকৰ সৈতে কাৰ্যকৰীকৰণ সুৰক্ষিত কৰা।
- যিকোনো উন্নয়ন কাৰ্যসূচীৰ সৈতে সম্পৰ্কিত এনে ক্ষমতা আৰু কাৰ্যকলাপ প্ৰয়োগ আৰু সম্পাদন কৰা যিহেতু চৰকাৰে ইয়াক প্ৰদান কৰা বা অৰ্পণ কৰা অধিসূচনাৰ দ্বাৰা কৰিব পাৰে।
- জিলাখনৰ উন্নয়নমূলক কাৰ্যকলাপ আৰু সেৱাসমূহৰ ৰক্ষণাবেক্ষণ সম্পৰ্কীয় সকলো বিষয়ত চৰকাৰক পৰামৰ্শ দিয়া, সেয়া পি আৰ আই (PRIs) বা চৰকাৰে গ্ৰহণ কৰা হওক।

9.3 জিলা পৰিষদৰ (ZP) ক্ষেত্ৰীয় কাৰ্যসমূহ

জিলা পৰিষদে, বেছিভাগ অংশৰ বাবে, সমন্বয় আৰু পৰ্যবেক্ষক কাৰ্য সম্পাদন কৰে। জিলা পৰিষদে বিভিন্ন উন্নয়নমূলক আঁচনি ৰূপায়ণৰ সন্দৰ্ভত চৰকাৰক প্ৰয়োজনীয় পৰামৰ্শ আগবঢ়ায়।

9.4 জিলা পৰিষদৰ সভাপতিৰ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব

জিলা পৰিষদৰ অধ্যক্ষৰ কৰ্তব্য আৰু দায়িত্ব তলত উল্লেখ কৰা হ'ল

- জিলা পৰিষদৰ সকলো সভা আৰু তেওঁ অধ্যক্ষ হোৱা স্থায়ী সমিতিসমূহৰ অধ্যক্ষ জিলা পঞ্চায়তে আহ্বান কৰে আৰু সভাপতিত্ব কৰে।
- জিলা পৰিষদৰ সকলো ৰেকৰ্ডপ্ৰাপ্ত কৰিব পাৰিব।
- পৰীক্ষা আৰু পৰ্যবেক্ষণৰ বাবে জিলা পঞ্চায়তৰ মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়া বা অন্যান্য বিষয়াৰ পৰা যিকোনো ৰেকৰ্ড, বিবৃতি, নথি পত্ৰ বিচাৰিব পাৰে।
- জিলা পৰিষদৰ বা ইয়াৰ স্থায়ী সমিতিসমূহৰ ৰূপায়ণৰ প্ৰস্তাৱ সম্পৰ্কে মুখ্য কাৰ্যবাহী বিষয়াক নিৰ্দেশনা জাৰি কৰা।
- জিলাখনৰ সৈতে সম্পৰ্কিত মুখ্য বিষয়বোৰ চৰকাৰৰ সৈতে আলোচনা কৰক য'ত চৰকাৰৰ দ্বাৰা তাৎক্ষণিক হস্তক্ষেপ অপৰিহাৰ্য।

পঞ্চায়তীৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহক সবলীকৰণৰ বাবে পঞ্চায়তীৰাজ মন্ত্ৰালয়ৰ সংস্কাৰ/ পদক্ষেপ

১. পঞ্চায়তীৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিসকলৰ নিৰন্তৰ ক্ষমতা বিকাশ আৰু প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা

পঞ্চায়তীৰাজ প্ৰতিষ্ঠানসমূহৰ (পি আৰ আই) সামৰ্থ্য বিকাশ আৰু প্ৰশিক্ষণ (চিবি এণ্ড টি) পঞ্চায়তীৰাজ মন্ত্ৰালয়ৰ অন্যতম প্ৰধান নিৰ্দেশনা। সেয়েহে মন্ত্ৰালয় আৰম্ভ হোৱাৰ পৰাই বিভিন্ন আঁচনিৰ অধীনত পৰ্যাপ্ত সামৰ্থ্য বিকাশ আৰু প্ৰশিক্ষণৰ জৰিয়তে পি আৰ আইসমূহক ক্ষমতা প্ৰদান আৰু সবলীকৰণৰ দিশত ৰাজ্য চৰকাৰসমূহৰ প্ৰচেষ্টাক মন্ত্ৰালয়ে সমৰ্থন কৰি আহিছে। ইয়াৰ বাবে মন্ত্ৰালয়ে ৰাষ্ট্ৰীয় গ্ৰাম স্বৰাজ অভিযানৰ কেন্দ্ৰীয় পৃষ্ঠপোষকতাত আঁচনি (আৰজিএছএ) ৰূপায়ণ কৰি আছে।

আৰজিএছএ-ৰ কাৰ্যকৰীকৰণ ২০১৮-১৯ বৰ্ষৰ পৰা চলি আছে যাৰ প্ৰাথমিক লক্ষ্য হৈছে বহনক্ষম উন্নয়ন লক্ষ্য (এছডিজি) প্ৰাপ্ত কৰাৰ বাবে পঞ্চায়তী ৰাজ প্ৰতিষ্ঠানবোৰ শক্তিশালী কৰা আৰু একত্ৰীকৰণৰ ওপৰত মুখ্য গুৰুত্ব দিয়া।

নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিসকলক (ই আৰ) তেওঁলোকৰ নিৰ্বাচনৰ ছয় মাহৰ ভিতৰত বুনিয়াদী অভিমুখীকৰণ প্ৰশিক্ষণ আৰু তেওঁলোকৰ নিৰ্বাচনৰ 2 বছৰৰ ভিতৰত ৰিফ্ৰেচাৰ প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান কৰাৰ ব্যৱস্থা আছে। যিহেতু শাসন প্ৰণালী সলনি হৈ আহিছে, সেয়েহে পিআৰআইৰ পৰম্পৰাগত ক্ষেত্ৰৰ উপৰিও মন্ত্ৰালয়ে বিভিন্ন উদীয়মান ক্ষেত্ৰতো প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান কৰি আহিছে। অন্যান্য প্ৰশিক্ষণ ক্ষেত্ৰসমূহৰ ভিতৰত স্থানীয় স্ব-শাসন, ৰাজহুৱা বিত্ত ব্যৱস্থাপনা ব্যৱস্থা (পি এফ এম এছ)কে ধৰি পঞ্চায়ত বিত্ত, নিজা উৎস ৰাজহ (অ' এছ আৰ) উৎপাদন, ই-গ্ৰামস্বৰাজ, অনলাইন অডিট, বহনক্ষম উন্নয়নৰ লক্ষ্যৰ স্থানীয়কৰণ (এল এছ ডি জি), বিশেষকৈ ৯টা বিষয়বস্তুৰ ওপৰত , এছডিজি লাভৰ দিশত চিনাক্ত কৰা ব্যৱধান আৰু অনুভূত প্ৰয়োজনীয়তাৰ ভিত্তিত পঞ্চায়তৰ সংশ্লিষ্ট পৰ্যায়ত অভিসৰণশীল পঞ্চায়ত উন্নয়ন পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা।

2. পিপলছ প্লেন কেম্পেইন (জেন পৰিকল্পনা অভিযান) (PPC)

গ্ৰাম পঞ্চায়ত উন্নয়ন আঁচনি (জিপিডিপি) প্ৰস্তুতি প্ৰক্ৰিয়াত সক্ৰিয় লোকসকলৰ অংশগ্ৰহণ ত্বৰান্বিত কৰিবলৈ, ২০১৮ চনৰ পৰা পিপলছ প্লেন কেম্পেইন (জেন পৰিকল্পনা অভিযান) (পিপিচি) আৰম্ভ কৰা হৈছে। পিপিচি হৈছে সম্প্ৰদায়, নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধি, সংশ্লিষ্ট লাইন মন্ত্ৰালয়/বিভাগৰ ফ্ৰণ্টলাইন কৰ্মী, আত্মসহায়ক গোট (এছএইচজি), সামূহিক নিৰ্মাণ সংগঠন (চিবিঅ') আৰু অন্যান্য সম্পৰ্কিত অংশীদাৰসকলৰ স্বেচ্ছামূলক অংশগ্ৰহণৰ সৈতে এক প্ৰচাৰ মোডত অংশগ্ৰহণকাৰী পঞ্চায়ত উন্নয়ন আঁচনি প্ৰস্তুত কৰা নিশ্চিত কৰাৰ বাবে এক কাৰ্যকৰী ৰণনীতি।

3. পঞ্চায়তৰ ডিজিটেলকৰণ- স্থানীয় পৰ্যায়ত সুশাসনৰ দিশত এক প্ৰচেষ্টা

- নুন্যতম শাসনেই মুখ্য লক্ষ্য যদিও স্থানীয় পৰ্যায়তো সৰ্বাধিক শাসনৰ সৈতে সংগতি ৰাখি স্থানীয় প্ৰশাসনত স্বচ্ছতা, দক্ষতা আৰু দায়বদ্ধতা নিশ্চিত কৰাৰ বাবে কম্পিউটাৰকৰণ আৰু তথ্য প্ৰযুক্তি ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।
- ইগ্ৰামস্বৰাজ ৰ কাম আধাৰিত একাউণ্টিং ছফ্টৱেৰ এপ্ৰিল ২০২০ ৰ পৰা
- ইগ্ৰামস্বৰাজে সকলো পৰিকল্পনা আৰু হিচাপৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বাবে একক মঞ্চ প্ৰদান কৰি আছে যাৰ ভিতৰত আছে পঞ্চায়তকাৰ্যৰ অন্যান্য বিভিন্ন দিশ যেনে নিৰীক্ষণ, সম্পদ ব্যৱস্থাপনা প্ৰাপ্তি আৰু ব্যয় ইত্যাদি।
- মন্ত্ৰালয়ে হিতাধিকাৰী প্ৰমাণীকৰণক গণ পৰিকল্পনা অভিযানৰ অন্যতম মুখ্য কাৰ্যসূচী হিচাপে অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছে আৰু ইগ্ৰামস্বৰাজৰ ওপৰত বিভিন্ন কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ আঁচনিৰ হিতাধিকাৰীৰ তালিকা প্ৰদৰ্শন কৰিবলৈ এক অনলাইন প্ৰণালী প্ৰদান কৰিছে। ছয়টা কেন্দ্ৰীয় মন্ত্ৰালয়/বিভাগৰ ষোল্লখন আঁচনিৰ হিতাধিকাৰীৰ বিৱৰণ ই-গ্ৰামস্বৰাজ আবেদনৰ সৈতে একত্ৰিত কৰা হৈছে।
- পঞ্চায়তসমূহক অনলাইন পৰিশোধ কৰাৰ বাবে এক আন্তঃপৃষ্ঠ প্ৰদান কৰাৰ বাবে **ইগ্ৰামস্বৰাজ-পিএফএমএছ ইণ্টাৰফেচ (eGSPI)** সম্পন্ন কৰা হৈছে, যেনে কেন্দ্ৰীয় বিত্ত আয়োগৰ অধীনত হোৱা ব্যয়। বিক্ৰেতা/সেৱা প্ৰদানকাৰীসকলক প্ৰকৃত সময়ৰ পৰিশোধ কৰাৰ বাবে জিপিসকলৰ বাবে ইজিএছপিআই হৈছে ইয়াৰ এক প্ৰকাৰৰ আন্তঃপৃষ্ঠ।
- পঞ্চায়তসমূহৰ বিত্তীয় ব্যৱস্থাপনা শক্তিশালী কৰাৰ বাবে কেন্দ্ৰীয় বিত্ত আয়োগৰ পুঁজি ব্যৱহাৰৰ স্বচ্ছ অডিটৰ বাবে **অডিটঅনলাইন (AuditOnline)** আবেদন ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

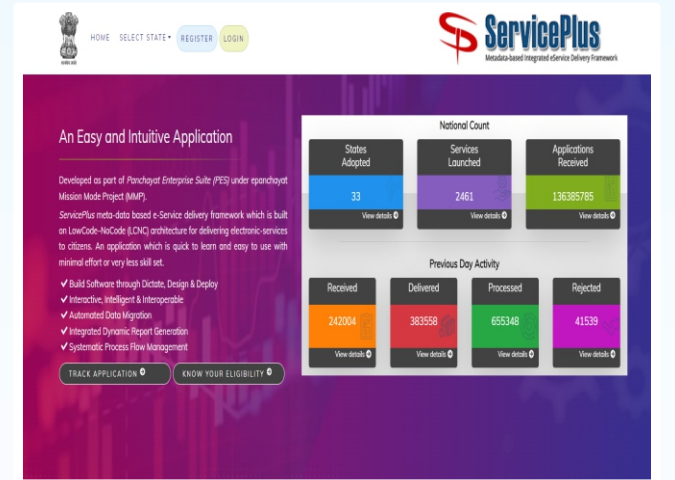

- স্থানীয় চৰকাৰী ডাইৰেক্টৰী (এল জি ডি) ২০১৮ চনৰ এপ্ৰিল মাহত প্ৰৱৰ্তন কৰা হৈছিল। ই হৈছে ৰাষ্ট্ৰীয় তথ্য বিজ্ঞান কেন্দ্ৰৰ (এনআইচি) সহায়ত পঞ্চায়তি ৰাজ মন্ত্ৰালয়ে বিকশিত কৰা সকলো প্ৰশাসনিক গোটৰ এক মানক অৱস্থান ডাইৰেকটৰী, যি য়ে

গোটবোৰৰ সৃষ্টি, সীমাবদ্ধতা বা একত্ৰীকৰণৰ ফলত প্ৰশাসনিক গোটবোৰৰ সীমাত কোনো পৰিৱৰ্তন হ'লে উন্নীতকৰণৰ বাবে এক অনলাইন প্ৰণালীও প্ৰদান কৰে। এলজিডিৰ লক্ষ্য হৈছে স্থানীয় চৰকাৰ আৰু ৰাজহ প্ৰতিষ্ঠানবোৰৰ গাঁথনিৰ বিষয়ে সকলো তথ্য অনলাইনত ৰখা।

- **পঞ্চায়তৰ দ্বাৰা সেৱা প্ৰদান:** পঞ্চায়তীৰাজ মন্ত্ৰালয়ে পঞ্চায়তসমূহক আধুনিকতা, স্বচ্ছতা আৰু দক্ষতাৰ প্ৰতীকলৈ ৰূপান্তৰ কৰাৰ বাবে ইয়াৰ বাধ্যতামূলক দায়িত্বৰ অংশ হিচাপে, আৰু পঞ্চায়ত পৰ্যায়ত একত্ৰিত ইলেক্ট্ৰনিক সেৱা প্ৰদানত উদগনি দিয়াৰ বাবে, ই-পঞ্চায়ত মিছন মোড কাৰ্যসূচীৰ অধীনত চাৰ্ভিচপ্লাছ (<http://ServiceOnline.gov.in>) উপলব্ধ কৰিছে।

- **ইগ্ৰামস্বৰাজ- চৰকাৰী মাৰ্কেট প্লেচ (GeM) আন্তঃপৃষ্ঠ:** পঞ্চায়ত ক্ৰয়ত স্বচ্ছতা আনাৰ উদ্দেশ্যে, ইগ্ৰামস্বৰাজক চৰকাৰী ই-মাৰ্কেট প্লেচ (জিইএম)ৰ সৈতে একত্ৰিত কৰা হৈছে। আজিৰ তাৰিখলৈকে, ১২খন ৰাজ্যত এই পাইলট সফলতাৰে সম্পন্ন কৰা হৈছে আৰু অন্যান্য ৰাজ্যই পাইলট প্ৰক্ৰিয়া সম্পূৰ্ণ কৰাৰ প্ৰক্ৰিয়াত আছে।

- **গ্রাম সভা নিৰনাই (NIRNAY) :** "GS NIRNAY" নামৰ এটা মোবাইল এপ্লিকেচন, যাৰ অৰ্থ পঞ্চায়তৰ সিদ্ধান্তসমূহ নেভিগেট, উদ্ভাৱন আৰু সমাধানৰ বাবে গ্ৰাম্য ভাৰতৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় পদক্ষেপ আৰম্ভ কৰা হৈছে। এই এপটোৰ উদ্দেশ্য হৈছে গ্ৰাম সভাৰ সময়ত আলোচনা কৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্যৰ সহজ প্ৰৱেশাধিকাৰ প্ৰদান কৰি, তথ্য পৰীক্ষা কৰি, আৰু পঞ্চায়তসমূহৰ কাম-কাজত স্বচ্ছতা আৰু দক্ষতা বৃদ্ধি কৰি গ্ৰাম্য সম্প্ৰদায়বোৰক শক্তিশালী কৰা। এই এপটোৱে উন্নয়নৰ সময়ত চৰকাৰী পদক্ষেপৰ প্ৰসাৰ, পৰিসৰ আৰু ফলাফল বৃদ্ধি কৰিব বুলি আশা কৰা হৈছে আৰু তৃণমূল পৰ্যায়ত 'নিম্নতম চৰকাৰ, সৰ্বাধিক শাসন'ৰ দৃষ্টিভংগী উপলব্ধি কৰাৰ দিশত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপ।

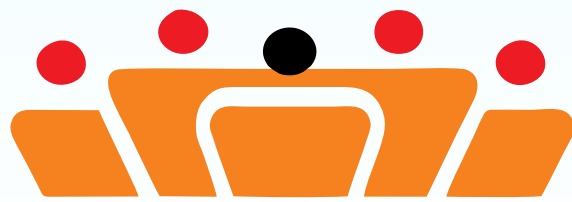

4. স্থানীয় গ্ৰাম্য সংস্থাসমূহলৈ কেন্দ্ৰীয় বিত্ত আয়োগৰ পুঁজিৰ বৰ্ধিত প্ৰবাহ

- কেন্দ্ৰীয় বিত্ত আয়োগৰ অনুদানৰ প্ৰতি বছৰে জনমূৰি আৱণ্টন দ্বাদশ বিত্ত আয়োগত ৫৪ টকাৰ পৰা পঞ্চদশ বিত্ত আয়োগত ৬৭৪ টকালৈ বৃদ্ধি পাইছে।
- সকলো ৰাজ্যৰ পঞ্চায়ত আৰু পৰম্পৰাগত গ্ৰাম্য স্থানীয় সংস্থাৰ তিনিওটা স্তৰক বৰ্তমানৰ পঞ্চদশ বিত্ত আয়োগৰ অনুদান প্ৰদান কৰা হৈছে আৰু এনেদৰে গ্ৰাম পঞ্চায়ত পৰ্যায়ত মৌলিক সেৱা প্ৰদানৰ বাবে প্ৰদান কৰা চতুৰ্দশ বিত্ত আয়োগৰ অনুদানৰ উন্নতি সাধন কৰা হৈছে।
- চতুৰ্দশ বিত্ত আয়োগ আৰু পঞ্চদশ বিত্ত আয়োগৰ অনুদান গ্ৰাম্য স্থানীয় সংস্থাসমূহৰ একাউণ্টত পোনপটীয়াকৈ মুকলি কৰা হৈছিল আনহাতে আগতে চিএফচি (CFC) অনুদান ৰাজ্য/জিলা কোষাগাৰৰ জৰিয়তে প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল যাৰ ফলত অযথা পলম হৈছিল।

পঞ্চায়তী ঝাজ